

Rola rodziców w doradztwie zawodowym

Dr Sylwia Gwiazdowska-Stańczak

Katedra Psychologii Wychowawczej i Rodziny

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

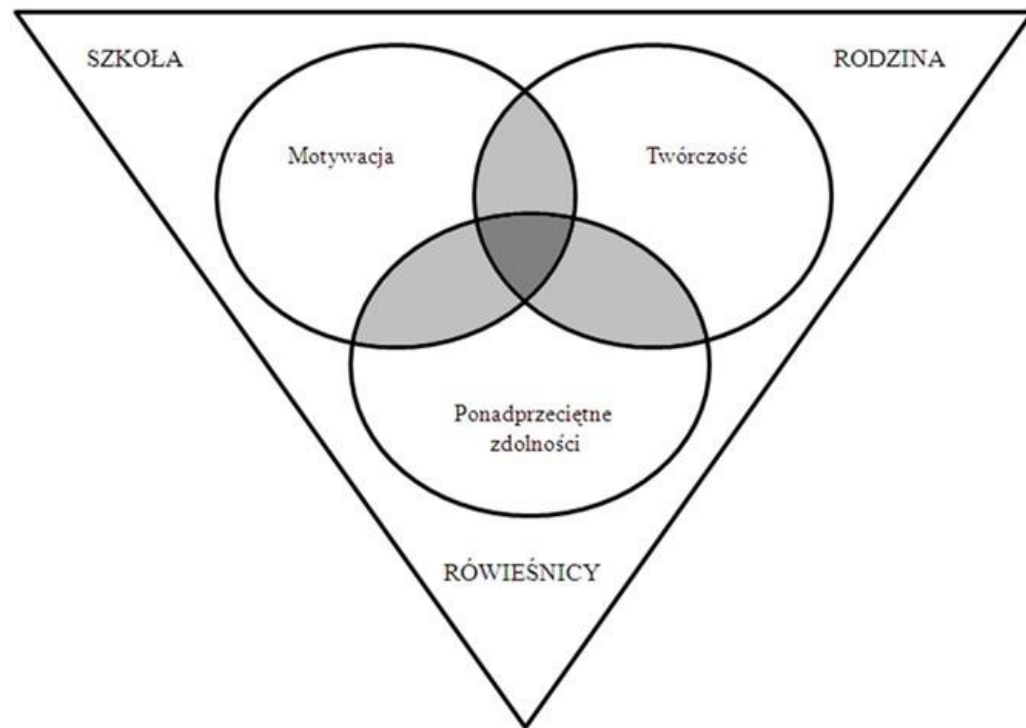
Czym jest rodzina?

- ▶ Pojęcie rodziny
- ▶ Systemowe rozumienie rodziny
- ▶ Przekaz transgeneracyjny
- ▶ Tożsamość rodzinna
- ▶ Oddziaływanie wychowawcze

Rodzic buduje ścieżkę kariery swojego dziecka od samego początku...

- Rodzice odpowiadają za rozwój swojego dziecka
- Odkrywają i wspierają zdolności i talenty (nie nauczy się gry na instrumencie ten, kto nigdy tego instrumentu nie widział)
- Decydują jakie wybiorą przedszkole, szkołę
- Oni zapisują na pierwsze zajęcia dodatkowe
- Rodzice zabierają dziecko w różne miejsca, dzięki którym poznaje świat, obserwuje zawody, rozwija zainteresowania

Wielowymiarowy Model zdolności Franza Mönksa

Kto inny zna lepiej swoje dziecko niż rodzic?

- Wychowanie
- Postawy rodzicielskie
- Relacje w rodzinie
- Komunikacja w rodzinie
- Kształtowanie osobowości dziecka

Postawy rodzica

- Akceptacji
- Odrzucenia
- Nadmiernie wymagająca
- Nadopiekuńcza
- Autonomii (Dawanie swobody)
- Niekonsekwentna

Czym jest potencjał zawodowy i osobisty dziecka w oczach rodzica?

- Relacje i postawy
- „Moje dziecko jest najmądrzejsze i ma zawsze rację”
- „Moje dziecko nic nie umie”
- „Moje dziecko może osiągnąć wszystko co zechce”
- „Moje dziecko wiele w (w tej szkole, w tym mieście, w tym kraju) nie osiągnie”
- „Mój syn się do tego nie nadaje tak samo jak mój mąż”
- „Ktoś musi poprowadzić firmę po nas”
- „Musisz kontynuować tradycje rodzinne”

Kto inny zna lepiej swoje dziecko niż rodzic?

- Tradycje rodzinne
- Znajomość pozytywnych i negatywnych cech dziecka (fizycznych i psychicznych)
- Aspiracje rodziców
- Znajomość rynku i zawodów przez rodziców
- Wykształcenie, zawód, status rodziców, sytuacja materialna i zdrowotna, miejsce zamieszkania

Główne zasady oddziaływania rodziców

- Im starsze dziecko, tym oddziaływanie/autorytet rodzica w kwestii zawodowej spada
- Różnice w oddziaływaniu matek i ojców na córki i synów
- Oddziaływanie rodziców może wynikać z uwarunkowań kulturowych i obyczajowych
- Ilość zdobywanych informacji (np. on-line na temat zawodów, kierunków studiów) niestety nie przechodzi w jakość - uzyskane informacje nie tworzą spójnej wiedzy na temat własnej preferencji zawodowej

Postawy rodzica Wobec kogo/czego?

- Postawa wobec dziecka
- Postawa wobec nauki
- Postawa wobec pieniędzy
- Postawa wobec różnych zawodów
- Postawa wobec ścieżki kariery (nie dostaniesz się bez znajomości)
- Postawa wobec nauczyciela

Sytuacja zawodowa, zdrowotna, socjoekonomiczna rodziny a określenie potencjału zawodowego dziecka

- „Rodzinna firma” - po co mi doradztwo zawodowe, jeśli moja kariera jest już ustalona
- Zawód przekazywany z pokolenia na pokolenie
- Ja mam wyższe wykształcenie więc ty też będziesz miał

Sytuacja zawodowa, zdrowotna, socjoekonomiczna rodziny a określenie potencjału zawodowego dziecka

- Tata miał kontuzję i nie mógł zostać piłkarzem, ale ty będziesz (niespełnione ambicje rodzica)
- Zaprzeczanie ograniczeniom dziecka- „nie zdecydowaliśmy się na orzeczenie o autyzmie, bo może on w przyszłości będzie chciał być pilotem myśliwca (dziecko boi się dźwięków, zachowania stereotypowe, echolalia- autyzm)
- Zasobność portfela rodzica - kursy, zajęcia dodatkowe, sprzęt

Rodzic jako partner doradcy zawodowego

Osobisty stosunek do dziecka, znajomość jego mocnych i słabych stron czyni z rodzica idealnego partnera do współpracy przy wyborze ścieżki edukacyjno-zawodowej

Rodzic może poświęcić swój czas, pieniądze dla rozwoju potencjału zawodowego swojego dziecka

Rodzic może wpływać na decyzje i wybory dziecka

Rodzic może kształtować pozytywną postawę wobec nauczyciela/doradcy zawodowego

Rodzic akceptuje i wspiera ścieżkę rozwoju kariery swojego dziecka

Jak czerpać z wiedzy rodziców? Dobra współpraca między rodzicem a nauczycielem.

- Otwarta komunikacja (czas i miejsce na rozmowę, słuchanie się nawzajem, nieuprzedzanie się) .

Akceptacja

„Diagnoza” środowiska rodzinnego (wywiad, obserwacja) • Czym dziecko zajmuje się w domu, po lekcji.

Spójność w oddziaływaniach nauczyciela i rodzica .

Starać się zrozumieć motywację i cel rodzica

Dlaczego nie

wszystkie pasje, zainteresowania można zrealizować w szkole i nauczyciel po prostu o nich nie wie?

A co jeśli rodzic szkodzi?

- Patologia w rodzinie, która blokuje rozwój potencjału dziecka
- Wymuszanie na dziecku konkretnych decyzji zawodowych-
„mussz iść na te studia, bo ja za nie zapłacę”
- Negatywne nastawienie do nauczyciela/doradcy zawodowego
- Brak akceptacji dla wyborów dziecka
- Rodzina dysfunkcjonalna

Rodzic nieobecny

Rodzic nieobecny w życiu dziecka fizycznie
(odejście, praca za granicą)

Rodzic nieobecny psychicznie
(wycofanie, odrzucenie, brak czasu)

Brak zaspokajania potrzeb dziecka

Na przekór stereotypom...

- Czy ktoś mieszkający w górach może zostać rybakiem?
- Czy osoba z wadą wzroku może zostać pilotem?
- Czy jeśli moi rodzice nie posiadają wyższego wykształcenia, mogę zostać profesorem?
- Czy osoba z wadą wymowy może być prezenterem w telewizji?
- Czy każdy może zostać tym kim zechce?

Literatura do której warto zerknąć:

Duda, W., & Kukla, D. (2012). Rodzice jako podstawowy determinant wyborów edukacyjnozawodowych dzieci. *Doradca Zawodowy*, 1(14), 32-39.

Gwiazdowska-Stańczak, S. (2022). Jak zaangażować uczniów w naukę i zbudować dobry klimat w szkole. Poradnik dla nauczycieli. Warszawa: Difin.

Gwiazdowska-Stańczak, S. (2021). *Zaangażowanie w naukę i klimat w szkole*. Warszawa: Difin.

Gwiazdowska-Stańczak, S. i Sękowski, A. E. (2018). Rodzina uczniów zdolnych. Warszawa: Difin.

Gwiazdowska, S. (2014). Cooperation between school and family as a key to student success. *Polish Journal of Social Science*. Vol IX. No.1. 2014. 225-234.

Paszkowska-Rogacz, A. (2018). Percepcja postaw rodzicielskich przez młodzież a jej trudności w procesie podejmowania decyzji zawodowych. *Polskie Forum Psychologiczne*, 23, 157-171, DOI: 10.14656/PFP20180110

Sternberg, R. J. & Davidson J.E., (2005). *Conceptions of Giftedness*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo: Cambridge University Press.